

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»

ВІННИЦЬКИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ

НАУКА І НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК

МАТЕРІАЛИ XII ЗВІТНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ВІННИЦЬКОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ІНСТИТУТУ
УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»

10-11 квітня 2012 р.

Вінниця • 2012

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»
ВІННИЦЬКИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ

НАУКА І НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК

**МАТЕРІАЛИ XII ЗВІТНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ВІННИЦЬКОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ІНСТИТУТУ
УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»**

10-11 квітня 2012 р.

УДК 001:371.2(08)

ББК 72Я431

Н-34

Наука і навчальний процес. Науково-методичний збірник матеріалів науково-практичної конференції ВСЕІ Університету «Україна»./Кол.авт./ - Вінниця: Вінницький соціально-економічний інститут Університету «Україна», 2012. – 242 с.

У збірнику вміщені доповіді та виступи учасників XII звітної науково-практичної конференції Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна», яка відбулася 10-11 квітня 2012 р. Розглядаються питання з таких напрямів: інноваційні процеси в освіті та соціально-педагогічній діяльності, актуальні проблеми у дослідженні методики викладання загальноосвітніх дисциплін у вищій школі, захист прав і свобод громадян у світлі вимог конституції України, психологічні аспекти становлення особистості в навчально-виховному процесі: теорія, досвід, практика, фізична реабілітація осіб з особливими потребами, інформаційні технології у світлі прикладних та фундаментальних досліджень, сучасні напрямки розвитку менеджменту, антикризове управління фінансами підприємств, шляхи впровадження міжнародних стандартів обліку і звітності, проблеми організації та надання вищої освіти особам з вадами слуху.

Відповідальний за випуск: Ф.М. Сохацький, редакційна група Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна» - В.І. Захарченко, В.Г. Красиленко, Г.В. Давиденко, В.С. Корчинський, О.П. Лящ, І.В. Скірський, О.В. Столяренко, М.П. Ільницький, С.Д. Рудишин, Г.В. Шелепало.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна».

Дизайн та верстка: Шелепало Г.В.

© Вінницький соціально-економічний інститут Університету «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМ З ВАДАМИ СЛУХУ

Тези присвячені дослідженню процесу навчання осіб з вадами слуху у вищих навчальних закладах ІV рівнів акредитації.

У тезах зроблено спробу дослідити проблеми навчання студентів з вадами слуху у ВНЗ; виділено передумови підвищення освітнього рівня осіб цієї категорії.

Предметом дослідження пропонувані тези є особливості викладання предметів гуманітарного циклу (історії України, історії української культури, філософії, політології, культурології та соціології) у студентів з вадами слуху.

У зв'язку з демографічною кризою актуальним напрямком розвитку сучасної системи вищої освіти України є підготовка спеціалістів з молоді, яка має особливі потреби. Якщо оцінювати можливості студентів з різними нозологіями, то в них існує певний запас загальнонаукових знань, умінь, навичок, що є необхідними для навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі. Однак, ці загальнонаукові знання, вміння, навички нерідко залишаються нереалізованими в силу певних обставин, якщо молодь не включається в освітній процес, якщо для неї не створюються належні умови навчання.

Вади слуху, або порушення слуху – порушення з боку органу слуху, що полягає у неправильній передачі або сприйнятті звуків. Переважно полягає у втраті здатності чути деякі частоти або розрізняти звуки з низькою амплітудою.

Праці, присвячені висвітленню особливостей викладання гуманітарного циклу дисциплін студентам з вадами слуху відсутні. Існуючі роботи частково відображають суть проблеми і стосуються переважним чином загальних проблем навчання дітей з вадами слуху у навчальних закладах І-ІV рівня акредитації. [1].

Під час викладу предметів гуманітарного циклу особливо важливим є використання в своїй роботі візуальних матеріалів, ілюстрації, відео та графіки, що дає змогу адаптуватися глухим людям до отримання різнопланової інформації за допомогою зору. Зокрема на заняттях з історії України є важливим використання комп'ютерного проектора. З його допомогою можна відтворити хроніку, історичні фотографії, сцени історичної реконструкції значних подій історії, уривки історичних відеофільмів, різноманітні карти. Озвучує відеоряд викладач, паралельно із яким працює перекладач-дактилолог.

Однак, у процесі навчання у вищих навчальних закладах І-ІV рівнів акредитації існують певні труднощі, з якими стикаються студенти з порушеннями слуху, що пов'язані, з одного боку, з недостатнім рівнем їхньої довузівської підготовки, а з другого – з відсутністю у багатьох навчальних закладах належних організаційно-педагогічних умов навчання цієї категорії студентів.

Визначено, що більшість студентів з порушеннями слуху стикаються зі значними труднощами у процесі навчання в ВНЗ, зокрема, пов'язаними із вивченням дисциплін, насичених значною кількістю абстрактних понять (83% - глухих студентів, 78% – зі зниженим слухом) [2, с.11]. Тому саме під час викладу предметів гуманітарного циклу потрібно зменшити кількість абстрактних понять. Однак це не вирішує проблеми, зокрема на заняттях філософії, соціології, політології які мають значний обсяг абстрактного понятійного апарату. Тому при читанні лекційного

матеріалу у формі презентації обов'язково повинен бути відеоряд, що пояснює діяльність того чи іншого філософа, політика чи певні суспільні та наукові досягнення і візуально показує деякі абстрактні поняття.

Значною особливістю здобуття вищої освіти студентами з порушеннями слуху є їх об'єднання у спеціальні групи для навчання. Бо саме в умовах таких груп є змога організувати освітній процес з урахуванням потреб осіб з порушеннями слуху. У цих групах процес навчання здійснюється за участі перекладача-дактилолога, який допомагає студентам з порушеннями слуху отримувати навчальну інформацію в повному обсязі, а викладачам – спілкуватися зі студентами. Як засвідчує практика, доцільним є збільшення терміну навчання в таких групах до 25%. Неоднорідність складу спеціальних груп зумовлена такими чинниками, як: різний рівень порушення слуху студентів, розвитку мовлення, попередньої підготовки, володіння засобами спілкування та ін.[2, с 9].

Створення спеціальних груп дозволяє уникнути стресових перевантажень у студентів з порушеннями слуху, що є характерними за умови їх навчання у колективі чуючих. Але, необхідно зазначити, що при такій формі навчання повільніше формуються комунікативні навички, вміння вирішувати проблеми у колективі, що негативно позначається на соціально-психологічній адаптації.

Наступним чинником, що зумовлює певні труднощі навчання осіб з порушеннями слуху, є їхні психофізичні особливості. Слід зазначити, що більшість студентів з порушеннями слуху скаржаться на додаткові проблеми, спричинені швидкою стомлюваністю. Це пов'язано з недостатньою стійкістю та глибиною академічних знань, певним уповільненням процесів засвоєння нової інформації. Тому при викладі предметів гуманітарного циклу потрібно зменшити навчальний темп і у висвітленні нового матеріалу робити певні паузи для того щоб студенти змогли записати зорову інформацію з екрану та побачити трактування перекладача-дактилолога, що коментує пояснення викладача до відеоряду. У зв'язку з цим виникають суттєві проблеми, що утворюються на шляху засвоєння знань студентами із порушеннями слуху, а саме втрату значного обсягу інформації при передачі її в системі "викладач – студент" та "викладач – перекладач-дактилолог – студент".

На всіх заняттях паралельно із викладачем працює перекладач-дактилолог.

Більшість студентів постійно мають дивитися на перекладача-дактилолога, вони не можуть конспектувати так як всі студенти – одночасно слухати і писати. Також глухі та слабочуючі студенти мають обмежений словниковий запас, часто не розуміють складних речень. Враховуючи все це, викладачі готують для нечуючих студентів короткі конспекти лекцій, проводять словникову роботу та розбір складних слів.

Тезисне дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми особливостей викладання предметів гуманітарного циклу особам з порушеннями слуху. Воно може слугувати лише певним поштовхом до розробки дієвої стратегії навчання цієї категорії у ВНЗ та залишається перспективним завданням для подальшого дослідження науковцями.

Література:

1. Дікова-Фаворська О. М. Креативний метод освіти осіб з обмеженими функціональними обмеженнями здоров'я / Дікова-Фаворська О. М. // Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління: Зб. наук. праць ДонДУУ. — Т. X. – Вип. 116.
2. "Соціологія державного управління". Серія "Спеціальні та галузеві соціології". – Донецьк: ДонДУУ, 2009. – 324 с.
3. Речицкая Е.Г. Готовность слабослышащих детей школьного возраста к обучению в школе / Речицкая Е.Г., Пархалина Е.В. – М.: ВЛАДОС, 2000.
4. Сборник учебно-методических материалов по сурдопедагогической работе со взрослыми неслышащими в Украинском обществе глухих. – К., 1988.
5. Борякова Н.Ю. Педагогичні системи навчання та виховання дітей з відхиленнями у розвитку. – М.: АСТ; Астел, 2008;
6. Новикова О.О., Мовнаритміка для малюків. Заняття з глухими і слабочуючими дітьми 2-3 років / Новикова О.О., Шматко Н.Д. – М.: Советский спорт, 2003. – 68 с.
7. Єжова Т. Є. Становлення та розвиток системи професійної освіти осіб з вадами слуху в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.03 – "корекційна педагогіка" / Т. Є. Єжова. Київ, 2006. – 20 с.
8. Литовченко С.В. Особливості навчання осіб з порушеннями слуху у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.03 – "корекційна педагогіка" / С. В. Литовченко. – Київ, 2006. – 20 с.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**НАУКА І НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК**

Збірник матеріалів дванадцятої звітної науково-практичної конференції
Вінницького соціально-економічного інституту Університету “Україна»

(українською, російською, англійською мовами)
м. Вінниця 10-11 квітня 2012 р.

Оргкомітет конференції не несе відповідальності за зміст доповідей,
матеріали друкуються в редакції і мовою авторів

Верстка та оригінал макет:

Шелепало Г.В.

Вінницький соціально-економічний інститут
Університету „Україна”

Здано в набір: 19.03.11

Підписано до друку: 30.03.11

Формат (А4 210x297), гарнітура Times New Roman,

Друк ризографічний.

Наклад 200 прим.